

Царьова Ірина Валеріївна,
професор кафедри
українознавства та іноземних мов
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор філологічних наук, професор

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТАТУСУ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Тривалість перебування у статусі внутрішньо переміщеної особи зумовила зміну проблем, пов'язаних із цим процесом, і системи суспільних відносин, спрямованих на залучення потенціалу мігрантів як ресурсу розвитку територіальних громад, регіонів та країни.

За останні три роки проблеми переселенців змінилися, як і ставлення до них. Гостре прагнення адаптуватися до нових умов, інтегруватися як рівноправний член української спільноти зумовлює формування категорії мігрантів із якісними характеристиками стресостійкості, стійкості, соціальної, трудової, підприємницької та інноваційної активності. Тривалий час невизначеність ситуації, поступове пристосування до нових умов життя призвели до зміни життєвого вибору щодо сьогодення та майбутнього. І цей вибір виявився вдалим для багатьох переселенців [1].

Правове регулювання статусу внутрішньо переміщених осіб (ВПО) є важливою та складною проблемою, що потребує уваги з боку держави, міжнародних організацій та громадянського суспільства. До основних проблем правового регулювання статусу ВПО в Україні належать:

1) законодавчі неузгодженості: *відсутність чіткого визначення статусу:* законодавство часто містить неоднозначні визначення та критерії, за якими особа може бути визнана ВПО; *неузгодженість нормативних актів:* різні нормативно-правові акти можуть суперечити один одному, що ускладнює процес захисту прав ВПО.

Керівні принципи не створюють і не надають правового статусу внутрішньо переміщеним особам. Швидше вони базуються на принципі, згідно з яким ВПО мають ті самі права та обов'язки, що й інші особи, які проживають у своїй державі. Вони допомагають виявити потенційні потреби та вразливості осіб, що були примусово переміщені. Хоча вони не є юридично зобов'язуваним документом, керівні принципи відображають міжнародне право з прав людини, міжнародне гуманітарне право і закон про біженців за аналогією, і є узгодженими з ними [2].

2) проблеми ідентифікації та реєстрації: *складність реєстрації:* процедура реєстрації ВПО може бути складною та тривалою, що ускладнює доступ до соціальних послуг та допомоги; **проблеми з документацією:** втрата

документів або неможливість їх оновлення в умовах конфлікту ускладнює процес реєстрації.

У системному аналізі норм закону акцентовано увагу на те, що на практиці можуть виникати проблеми, коли особа з об'єктивних причин не зможе надати документи, що підтверджують її неплатоспроможність або факт знищення майна, бо в законі чітко не визначено перелік таких документів, також не вказано, де саме їх можна отримати. Акт про пошкодження житла може видати обласна військова адміністрація або спеціально створена комісія при умові, що на території, де таке майно знаходиться, не ведуться активні бойові дії. Тож для осіб, чиє майно перебуває на лініях фронту, отримати такі документи майже нереально [3].

3) соціально-економічні права: *доступ до житла:* відсутність механізмів забезпечення житлом ВПО призводить до тривалих проблем із житлом; *доступ до роботи:* ВПО стикаються з труднощами при працевлаштуванні через дискримінацію або відсутність робочих місць; *соціальна допомога:* недостатність соціальної допомоги та підтримки, включаючи фінансову допомогу та медичні послуги.

Щодо житлової проблематики внутрішньо переміщених осіб в Україні, то варто наголосити на критичній нестачі соціального житла. Велика кількість ВПО зіштовхується з відсутністю доступу до стабільного та доступного житла; ВПО відчувають значний стрес через невизначеність та тимчасовість їх житлових умов. Існує критична потреба у зміні законодавчої бази для поліпшення доступу до житла та соціальних послуг, недостатність довгострокових рішень для житлової проблеми. Потрібні стабільні та тривалі рішення для вирішення житлових питань ВПО.

4) правовий захист та доступ до юстиції: *проблеми захисту прав:* відсутність дієвих механізмів захисту прав ВПО, включаючи право на справедливий судовий розгляд; *юридична допомога:* обмежений доступ до безкоштовної юридичної допомоги, що ускладнює процес захисту прав.

Україна має одну з найбільш розгалужених систем надання безоплатної первинної та вторинної правової допомоги у світі, яка виходить за межі суворих вимог міжнародного та європейського права [4]. Однак, наразі ми стикаємося з особливими труднощами у сфері надання безоплатної правової допомоги (та інших послуг), не в останню чергу через наявність великої кількості внутрішньо переміщених осіб. ВПО автоматично отримують право на отримання безоплатної правової допомоги, стикаючись зі специфічним колом правових проблем.

5) інтеграція та соціальна інклюзія: *соціальна інтеграція:* відсутність ефективних програм інтеграції ВПО у нові громади; *дискримінація:* ВПО часто стикаються з дискримінацією з боку місцевих жителів та роботодавців. Відсутність ефективних програм інтеграції внутрішньо переміщених осіб у нові громади може мати значний вплив на соціально-економічний розвиток країни.

6) міжнародний контекст та співпраця: *міжнародна допомога:* недостатня координація міжнародної допомоги та підтримки ВПО; *виконання міжнародних зобов'язань:* проблеми з виконанням міжнародних стандартів та зобов'язань щодо прав ВПО.

7) інформаційна підтримка: *інформаційна обізнаність:* недостатня обізнаність ВПО про їхні права та можливості отримання допомоги; *комунікація з органами влади:* недостатньо ефективні канали комунікації між ВПО та державними органами.

Для ефективного вирішення цих проблем необхідно удосконалювати національне законодавство, забезпечувати належну координацію між різними органами влади, а також залучати міжнародних партнерів для надання допомоги та підтримки ВПО.

Перелік використаних джерел:

1. Марущенко С. Правова допомога внутрішньо переміщеним особам. Національна практика. Приклади правових консультацій. Практичний посібник. Київ: Логос, 2017. 110 с.
2. Царьова І.В. Юрислінгвістичні ознаки понять честі та гідності. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика. 2022. Т. 33. № 2. С. 45–49. URL: https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/2_2022/part_1/8.pdf
3. Царьова І.В. Лінгвоцентричний аспект юридичного тексту. *Лінгвістичні студії Linguistic Studies*. 2020. № 39. С. 97–106.
4. Tsareva I. Functional and derivative space of the legal text Advanced trends of the modern development of philology in European countries: Collective monograph. Riga : Izdevnieciba "Baltija Publishing", 2019. P. 217-233

Безугла Юлія Сергіївна,
доцент кафедри
наглядово-профілактичної діяльності
Національного університету
цивільного захисту України,
кандидат технічних наук

СПИСУВАННЯ ЯК ПРОЯВ АКАДЕМІЧНОЇ НЕДОБРОЧЕСНОСТІ

Впровадження цифрових технологій в освіту забезпечує вирішення низки завдань, але призводить до появи негативних наслідків. Проблема недобросовісної, нечесної поведінки у здобувачів вищої освіти існує постійно. А у зв'язку з розвитком технічних засобів, програмного забезпечення та інформаційного простору нечесні форми поведінки здобувачів вищої освіти – плагіат і списування – набувають ще більшого розвитку і переходять на новий рівень.

Порушення принципів академічної доброчесності призводить до